

lob den falbe — det var i 1876; dernæſt reiſte Miniſteriet Proviſoriumſtriden; det var heller ikke Noget, man ſkulde blive ſaa overordentlig glad eller lykkelig over. Dernæſt var Miniſteriet ſaa uheldigt Naret efter at ſe Pragerfredens Paragraf 5 udflettet, og endelig var Miniſteriet overordentlig uheldigt i hele ſin veſtindſte Politik, og alle de indre Spørgſmaal, det har rørt ved, Lønningſforbedringen, de økonomiſke Lovforſlag og nu igjen Forſvarſſagen, gaa iſtykker mellem dets Hænder. Nu er der igjen Strid, og naar til Slutningen den almindelige dannede Opinion kommer til det Reſultat, at med dette Miniſterium gaar Alt iſtykker, og at Striden ene florerer, ſaa er det Noget, man i Længden bliver kjed af. Det forſtaar Miniſteriet ikke, men det er Grunden, hvorfor man ønſker, at det ſkal gaa. Det er forøvrigt langt mere fra andre Sider, diſſe Opforbringere ere komne, end herfra Salen. Jeg ſkal erindre om, at ſelv det ærede Medlem for Beſte Amts 2den Valgtreds (Berg) for nogen Tid ſiden ſagde, at hvis Miniſteriet blot erkjendte, at det ikke kunde tvinge Folkethinget til at ſætte Noget ind paa Finantſloven, ſom det ikke vil ſætte ind, og ikke forbrede de tre Punkter, ſaa kunde det maatte endnu ſaa roligere Dage og ſætte Noget igjennem, endogſaa i denne Samling. En mere utvetydig Udtalelſe fra en af Oppoſitionens ledende Mænd kan den høitærede Miniſter dog ikke forlange. Hvorfor da ſtabig ſøge at lægge Miſforſtaaelse tilrette, hvor man kunde undgaa det? Den høitærede Miniſter er endog kommen ſaa vidt, at han beſtylber dette Lands Bondeſtand for ikke at være konſervativ. Han ſagde, at han havde troet, at den var konſervativ, men nu, da han havde lært den nærmere at kjende, var han ſtærkt i Tvivl om, hvorvidt den virkelig er det. Ja, jeg vil dertil ſige, at den høitærede Conſeils præſident lever viſtnot i en noget uklar Opfattelſe af, hvad der forſtaaſ ved konſervativ. Konſervativ er jo et omtvivlet Ord ligefom Ordet liberal. Der har været liberale hertillands, der vare meget illiberale. Men hvad vil det ſige at være konſervativ? Ja, det kommer ſaa uhyre meget an paa, hvem der bruger Ordet. Den høie Regjering repræſenterer, hvad jeg med eet Ord vil falde det ſtore Hartkorn. Det er den Samsundsklaſſe, ſom den nu repræſenterer. Jeg tror, at det er blevet klart, at det kun er det ſtore Hartkorn, den nu repræſenterer. Tidligere hørte vi, at den repræſenterede Alt, hvad der ikke hørte til Bondeſtanden; men ſenere har det viiſt ſig, at den ikke repræſenterer Intelligentſen og heller ikke repræſenterer Kapitalen i Byerne, men ubelukkende det ſtore Hartkorn, Jordkapitalen, Jordkapitalismen, hvis jeg maa bruge det Ord, thi jeg ønſker ikke her at gjøre mig ſtyldig i nogen Miſforſtaaelse. Det er en ganſke egen Art af Konſervatiſme. Konſervatiſmen beſtaar i Almindelighed, kan man viſt

ſige, i en viſ Jaſtholden ved det Overleverede, men hertillands og i alle Lande, hvor Konſervatiſmens Sag føres af Kapitalen, ogſaa hvor dens Sag føres af Jordkapitalen, viſer den ſig navnlig ſom en Lyſt til ſelv at ſlaſſe ſig ſaa megen Ret ſom muligt og tage ſaa megen Ret fra de Andre ſom muligt. Jeg ſiger udtrykkelig, at det er Noget, der er ſæregent for Kapitalkonſervatiſmen, og hvori den adſtiller ſig fra, hvad man kalder Ariſtokratiets Konſervatiſme. Man taler ofte om, at Ariſtokraterne ere konſervative; men de ere det paa en helt anden Maade. Det engeltſke Ariſtokrati f. Ex. er konſervativt; men det ſøger at fremme mangfoldige Ting, ſom tilſyneladende ere imod dets egne Intererſer. Vi kunne jo ogſaa ſelv huſte, at den ſtore Landboreform i forrige Arhundrede væſentlig fremmedes af Ariſtokratiets; alſaa, Ariſtokratiets er ikke det Samme ſom det ſtore Hartkorn. Nu har det ſtore Hartkorn Følgeſkab her i Landet, nemlig af det middelſtore Hartkorn. Det udøver en ſtærk Indflydelse paa det middelſtore Hartkorn, og det af den ſimple Grund, at i denne Verden er der hoſ det, der er af anden Sort, en ſtor Lyſt til at være af førſte Sort. Naar Exemplet gives af det ſtore Hartkorn, ſaa følger ogſaa Middelhartkornet, der mener, at det kommer nok med, naar det bare ſluttes ſig til det ſtore. Derved kommer en Slags Konſervatiſme op, ſom er høiſt mærkværdig og hertillands bliver ſærlig mærkværdig, fordi den efterhaanden ſynes at være blottet for enhver ſomhelſt Ide, der findes i andre Landes Konſervatiſme. Jeg tror, at den ikke er rigtig klar over, hvad den vil; den har ikke engang beſtemte Forbringere, Standsintererſer eller Rettigheder, den vil have. Jeg tror, at dens Konſervatiſme kan nu udtrykkes ved eet Ord: at holde paa Miniſteriet. Miniſteriet er for den Art af Konſervatiſme Alt, det er Indbegrebet af Alt. Det kjender ikke noget Andet end Miniſteriet. vil Noget angribe Miniſteriet, er han ikke konſervativ. Jo mere han taler mod Miniſteriet, deſto mere blotter han ſin ſæle, indre Radikalisme, men holder han paa Miniſteriet, hvad det end gjør, ſaa er der Intet iveien. Det er den eneſte Forklaring af Konſervatiſme, der følges hertillands, og den finder ſit Udtryk ogſaa i Preſſen og ſaar uimodsagt Lov til at yttre ſig i Preſſen. Den mangler fuldſtændig Grundbegrebet i al Konſervatiſme, nemlig Retſfølelſe. Retſfølelſe er det, der førſt ſkulde binde alle konſervative Ideer ſammen, Retten over Alt, ſærlig overfor vore egne ſmaa Intererſer, baade dem af førſte og dem af anden Sort. Men det fattes den Konſervatiſme totalt. Naar denne Konſervatiſme, Hartkornkonſervatiſme, Proprietærkonſervatiſme ſkal til at ſlaas, ſaa er Retten for dem Intet, ſaa gjælder det om Magten, om at byde Forſatningen, indføre proviſoriſte Finantſlove, ſlaa ned i „det tomme Rum“